

Tez Yazım Merkezi

İleri

Yüksek lisans

Doktora

Likert Ölçek Hazırlama — Madde Yazımından Geçerlilik Analizine

Sıfırdan ölçek geliştirme: madde havuzu oluşturma, uzman görüşü, pilot uygulama, AFA, DFA ve güvenirlik.

Zafer Hoca · Yayın: 06.04.2026 · 1 dk okuma

Ölçek Neden Geliştiriyoruz?

İlgili kavramı ölçen Türkçe ölçek yoksa veya mevcut ölçekler eski/yetersizse kendi ölçeğinizi geliştirirsiniz. Ölçek geliştirme makaleleri çok atıf alır — ölçeğinizi kullanan her araştırmacı size atıf yapar.

Adım 1: Madde Havuzu (30-50 madde)

Ölçeğinizin kavramın alt boyutlarını belirleyin. Her alt boyut için 8-15 madde yazın (eleme sonrası 3-5 kalacak). Olumlu ve olumsuz (ters kodlu) maddeler karışık olsun. Çift anlamlı, yönlendirici veya iki soru içeren maddelerden kaçın.

Örnek (iyi): "Ders çalışırken kendimi motive hissedirim." (tek boyut, net)

Örnek (kötü): "Ders çalışırken motive ve başarılı hissedirim." (iki kavram bir arada)

Adım 2: Uzman Görüşü (5-10 uzman)

Alanında uzman akademisyenlere maddeleri gönderin. Kapsam geçerliliği (content validity) için Lawshe CVR tekniği veya Davis tekniği kullanın. Uzmanlar her maddeyi "gerekli / yararlı ama gerekli değil / gerekli değil" olarak değerlendirir. CVR > .80 olan maddeler kalır.

Adım 3: Pilot Uygulama

30-50 kişilik küçük gruba uygulayın. Anlaşılmayan maddeleri düzeltin, süreyi ölçün, geri bildirim alın. Bu aşamada faktör analizi YAPMAYIN — sadece madde netliği kontrol edin.

Adım 4: AFA (Açımlayıcı Faktör Analizi)

200-300 kişilik örnekleme uygulayın. SPSS'te AFA yapın: KMO > .60, Bartlett anlamlı, faktör yükü > .40. Binişik (cross-loading) maddeleri atın. Alt boyut yapısı belirlenir.

Adım 5: DFA (Doğrulayıcı Faktör Analizi)

FARKLI örnekleme uygulayın (200+ kişi). AFA'dan çıkan yapıyı AMOS veya lavaan ile doğrulayın. Uyum indeksleri: CFI > .90, RMSEA < .08.

Adım 6: Güvenirlik

Cronbach Alpha: her alt boyut $\geq$.70. Test-retest: 2-4 hafta arayla aynı gruba uygulayın, korelasyon $\geq$.70.

Ölçek Dereceleme

5'li Likert: 1=Kesinlikle Katılmıyorum – 5=Kesinlikle Katılıyorum. En yaygın.

7'li Likert: Daha hassas ölçüm ama daha uzun. Psikoloji tercih eder.

4'lü Likert: Kararsız seçeneği yok — katılımcıyı karar vermeye zorlar. Bazı araştırmacılar tercih eder.

YDS/YÖKDİL barajı akademik kariyerinizi engellemesin. Zafer Hoca kursları:
zaferhoca.com.tr/magaza